

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

2023-07-25 Nr. NV-1856

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: TAP-23-411(2); 23-412(2); 23-413(2); 23-414(2); 23-415(2); 23-416(2) TAIS- 23-20(3); 23-21(3); 23-23(3); 23-24(3); 23-25(3); 23-26(3)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO NR. IX-2112 1, 2, 14, 26, 86, 88, 93, 105, 106, 110 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 646, 650 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 583-1 STRAIPSNIŲ ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUSMIŲ VYKDYMO KODEKSO 6, 100 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR 7, 8 STRAIPSNIŲ PRIPAŽINIMO NETEKUSIAIS GALIOS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 163, 307, 342 IR 352 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 672 IR 676 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ IR SUSIJUSIO LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip ☐ Ne	<i>Finansų ministerija</i>	<i>Pasirenkama</i> ☐ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☒ Nesvarstyta <i>Data iš kalendoriaus</i>	<i>Pasirenkama</i> ☒ Svarstyti TAP (I dalis) ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☐ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Igyvendina Vyriausybės programą	<i>Pasirenkama</i> ☐ Taip ☐ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Šiuo metu VMI administruoja mokesčius, taip pat pagal Administracinių nusižengimų kodeksą (toliau – ANK) paskirtas baudas už administracinius nusižengimus. Kitos nemokestinės prievolės (ekonominės pinigines sankcijos, baudos už nusikalstamas veikas, procesinės baudos, teismo priteistos sumos, žyminis mokestis ir kitos bylinėjimosi išlaidos) administruojamos įvairiai: kai kurios prievolės paskyrusius institucijos pačios perduoda išieškojimo vykdymą antstoliams, kai kurios siunčia vykdomuosius dokumentus VMI, o VMI perduoda išieškojimą antstoliams, todėl šiuo metu susiduriama su: decentralizuotu nemokestinių prievolių valstybei administravimu; nepagrįstai brangiu nemokestinių nepriemokų išieškojimo iš sąskaitų procesu; nepagrįstai didelėmis neperspektyvių vykdomųjų bylų administravimo išlaidomis; atskirų mokesčių administravimo procedūrų (nepriemokos atidėjimo, perėmimo) reglamentavimo trūkumais.

Nurodytos problemos yra aktualios, pavyzdžiui: nėra išsamios duomenų apie tai, kiek asmenų ir kiek yra skolingi valstybei, bazės; antstolių atliekamas išieškojimo iš sąskaitų procesas kainuoja brangiau negu VMI; valstybės skolininkai patiria skirtingų finansinių pasekmių vien dėl to, kad tą patį veiksma, t. y. išieškojimą iš sąskaitų, atlieka skirtingi subjektai.

Projektas parengtas siekiant įgyvendinti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“ 6 komponento „Veiksmingas viešasis sektorius ir prielaidos atsitiesti po pandemijos“ reformą „Vienas langelis prievolėms valstybei sumokėti“.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Projektu siūlomi pakeitimai, kuriais siekiama, kad mokesčių, baudų už administracinius nusižengimus, ekonominių piniginių sankcijų, baudų už nusikalstamas veikas, procesinių baudų, teismo priteistų sumų administravimo procesas būtų organizuojami vieno langelio principu, pavedant administravimą VMI ir sudarant sąlygas administravimo procesą skaitmenizuoti ir unifikuoti. Nuo 2026 m. liepos 1 d. VMI būtų perduotas ekonominių piniginių sankcijų, baudų už nusikalstamas veikas, procesinių baudų, teismo priteistų sumų valstybės naudai administravimo procesas. Projektu siūlomi pakeitimai, kuriais siekiama:

- Iš decentralizuoto nemokestinių prievolių valstybei administravimo pereiti prie vieno langelio principo, pavedant šias prievolės administruoti VMI;
- Suteikti teisę VMI išieškoti iš sąskaitų visas nemokestines nepriemokas (tarp jų ir šiuo metu VMI administruojamų AN baudų nepriemokas) ir suvienodinti mokestinių ir nemokestinių nepriemokų išieškojimo procesus;
- Sudaryti prielaidas neperduoti neperspektyvių vykdomųjų bylų antstoliams;
- Tobulinti mokestinės nepriemokos atidėjimo ir išdėstymo bei perėmimo reglamentavimą.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

Šiuo metu MAĮ apibrėžiamas tik ANK baudų administravimas. Siūloma nustatyti ir apibrėžti nemokestines prievoles valstybės naudai, kurios bus perduotos administruoti VMI ir kurioms bus taikomos atskiros MAĮ numatytos administravimo procedūros. Taip pat MAĮ nustatyta, kokie MAĮ institutai ir procedūros šiuo metu taikomi administruojant ANK baudas. Laikantis teisinio reguliavimo nuoseklumo ir siekio unifikuoti VMI taikomas administravimo procedūras, siūloma nustatyti, kokie MAĮ institutai bus taikomi administruojant nemokestines prievoles valstybei, atsižvelgiant į šių prievolių specifiką (skolų atidėjimas ir išdėstymas, priverstinio išieškojimo senatis, skolų pripažinimas beviltiškomis, priverstinis išieškojimas). Šiuo metu, jeigu per nustatytą terminą ANK bauda nesumokama ir skolininkas neturi mokesčių permokos, iš kurios ji galėtų būti įskaityta, VMI inicijuoja skolos išieškojimo procesą – perduoda ją vykdyti antstoliams. Toks reguliavimas padidina administracinę ir finansinę naštą tiek skolininkui, tiek valstybei. Siekiant didinti skolų valstybei išieškojimo efektyvumą ir sumažinti administracinę bei finansinę naštą tiek skolininkui, tiek valstybei, MAĮ projekte siūloma suteikti VMI teisę atlikti ANK baudų, ekonominių piniginių sankcijų, baudų už nusikalstamas veikas, procesinių baudų, teismų priteistų sumų išieškojimo iš skolininkų sąskaitose esančių lėšų funkciją (šiuo metu tai atlieka tik antstoliai). Kartu siūloma suteikti teisę VMI išieškant ANK baudas, ekonomines pinigines sankcijas, baudas už nusikalstamas veikas, procesines baudas, teismų priteistas sumas taikyti turto areštą ir hipoteką (įkeitimą).

Siūlomas priemonės galima vertinti kaip tinkamas. Priėmus projektą, bus sukurtas centralizuotas, optimizuotas ir skaitmenizuotas prievolių valstybei administravimo procesas. Visos asmenų ir verslo prievolės valstybei bus traukiamos į apskaitą ir išieškomos kartu su kitomis VMI administruojamomis prievolėmis. Informacija apie asmenų prievoles iš teismų ir kitų valstybės institucijų VMI pasieks automatiškai per informacinių sistemų sąsajas. Taip pat bus optimizuotas ir skaitmenizuotas prievolių valstybei administravimo procesas ir atsisakyta popierinėmis priemonėmis atliekamų operacijų, o duomenys apie pinigines prievoles valstybei ir jų vykdymą bus kaupiami ir sisteminami vienoje vietoje – VMI.

Projekto poveikio vertinimo pažymoje nurodoma, kad reformos įgyvendinimas, VMI ir kitų institucijų informacinių sistemų modifikavimas, sąsajų kūrimas bus finansuojamas Europos Sąjungos fondų ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšomis. Vykdamas reformą, numatoma modifikuoti VMI informacines sistemas (MAIS ir MANO VMI), Lietuvos teismų informacinę sistemą (LITEKO), Antstolių informacinę sistemą (AIS), Administracinių nusižengimų registrą (ANR) bei modifikuoti / sukurti institucijų informacinių sistemų sąsajas, kurioms palaikyti, preliminariais VMI skaičiavimais, reikės apie 100 tūkst. eurų per metus.

Įgyvendinus reformą, ilguoju laikotarpiu prognozuojama, kad reikės lėšų informacinių technologijų sprendimams palaikyti. VMI galimai reikės papildomai apie 20 darbuotojų (žmogiškųjų resursų klausimas taip pat bus sprendžiamas, perskirstant resursus).

Pažymėtina, kad Finansų ministerijos apklausoje dalyvavusios institucijos nurodė, kad jų per metus administravimo išlaidos sudaro 248 tūkst. Eur, tai sudaro 0,4 proc. nuo institucijų paskirtų ekonominių sankcijų (baudų). Įgyvendinus reformą, institucijos šias lėšas sutaupytų (paminėtina, kad dauguma institucijų informavo, kad neapskaito ir neturi duomenų kiek resursų jiems kainuoja dalyvavimas išieškojimo procese, todėl nėra galimybių tiksliai apskaičiuoti, bet galima prognozuoti, kad realiai bus sutaupyta daugiau, negu nurodyta).

Įgyvendinus siūlymus, numatomas papildomas VMI administracinės naštos padidėjimas, bet institucijoms sumažės administracinio darbo arba jis taps efektyvesnis ir pigesnis, nes VMI perims mažiausiai 37 institucijų nemokestinių prievolių administravimą. Pažymėtina, kad reformos įgyvendinimas turės tiesioginės neigiamos įtakos antstolių veiklai, nes dalį priverstinio išieškojimo veiksmų iš jų perims VMI. Tokiu būdu antstoliai neteks dalies priverstinio išieškojimo funkcijų, pajamų (įplaukų), o priverstinio išieškojimo verslas praras patrauklumą. Taigi, galima situacija, kai gali kilti antstoliams išliekančių paslaugų įkainiai.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Siūlomas įgyvendinimo mechanizmas detalai aprašytas pridedamoje „Išieškojimo scheme“, kurioje nurodyti procesai susiję su pranešimu apie skolą; išieškojimu iš sąskaitos; išieškojimo užtikrinimo priemonėmis; išieškojimu iš turto; nepriemokos atidėjimu / išdėstymu; nepriemokos pripažinimu beviltiška; atstovavimu bankroto metu; išieškojimo senatimi.

STEBĖSENA

Siekiant įvertinti siūlymų įgyvendinimo rezultatus bei teisinio reglamentavimo ir praktinio taikymo problematiką, perspektyvoje bus atliktas *ex-post* poveikio vertinimas, kurį atliks Finansų ministerija kartu su VMI.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Projektas buvo derinami su visomis ministerijomis, kitomis institucijomis ir verslo asociacijomis – iš viso su 83 institucijomis. Pastabas pateikė Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lietuvos Respublikos

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

kultūros ministerija, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, Lietuvos transporto saugos administracija, Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos, Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, Lietuvos advokatūra, Lietuvos antstolių rūmai, Lietuvos verslo konfederacija. Kitos institucijos pastabų ir pasiūlymų neturėjo arba nepateikė. Įstatymų projektai patikslinti, atsižvelgiant į suinteresuotų institucijų pastabas ir pasiūlymus. Pastabos, į kurias nebuvo atsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies, įvertintos derinimo pažymoje.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Įstatymų projektai (TAIS Nr. 23-20(2); Nr. 23-21(2); Nr. 23-23(2); Nr. 23-24(2); Nr. 23-25(2); Nr. 23-26(2)) kartu su Finansų ministerijos 2023 m. kovo 23 d. raštu Nr. 6K-23/1740 buvo pateikti Vyriausybei ir grąžinti tobulinti. Įstatymų projektai buvo patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas, darbo tvarka suderinti beveik su visomis institucijomis, teikusiomis pastabų ir pasiūlymų. 2023 m. balandžio 25 d. Finansų ministerija organizavo Teisingumo ministerijos, Lietuvos antstolių rūmų, Valstybinės mokesčių inspekcijos pasitarimą. Teisingumo ministerija ir Lietuvos antstolių rūmai pateikė papildomą informaciją, kuri, šių institucijų nuomone, turėtų būti įtraukta į įstatymų projektų numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažymą. Įvertinus pateiktą informaciją pažyma buvo atitinkamai papildyta.

Institucijų pastabos, į kurias neatsižvelgta, įvertintos derinimo pažymoje (Teisingumo ministerija, Lietuvos advokatūra, Lietuvos verslo konfederacija, Lietuvos kreditų valdymo įmonių asociacija pastabose išreiškia nepritarimą projektu siūlomoms nuostatom).

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė projektui esminių pastabų ir siūlymų neturi.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

- Antstolių kontorose visoje Lietuvoje, 2023 metų duomenimis, dirba maždaug 750 žmonių (įskaitant antstolius), iš kurių 85 %, t. y. maždaug 638 atlieka funkcijas, susijusias su vykdomųjų bylų vykdymu. 55 proc. antstolių vykdomųjų bylų yra bylos valstybės naudai, tai reiškia, kad antstolių kontorose funkcijas vykdo apie 350 žmonių. Reformos įgyvendinimas turės tiesioginės įtakos antstolių veiklai, nes dalį priverstinio išieškojimo veiksmų iš jų perims VMI. Tokiu būdu antstoliai neteks dalies priverstinio išieškojimo funkcijos apimčių ir pajamų (įplaukų). Teisingumo ministerijos skaičiavimais antstolių netektos pajamos kasmet sudarytų nuo 1,3 mln. Eur iki 3 mln. Eur., kas sudaro nuo 10 proc. iki 23 proc. antstolių metinių grynąjų pajamų. Priverstinio išieškojimo verslas iš dalies gali prarasti patrauklumą. Taigi, galima situacija, kai gali kilti po reformos antstoliams išliekančių paslaugų įkainiai. Šiuo metu, apskaičiavus visų antstolių vykdomųjų bylų ir visų antstolių pajamų santykį, viena antstolio vykdoma byla proceso dalyviams kainuoja 12 EUR. Pagal preliminarinius skaičiavimus, priėmus projektais siūlomą teisinį reguliavimą, dėl antstoliams ženkliai sumažėsiančios įvykdomų vykdomųjų bylų dalies, vienos antstolių vykdomos vykdomosios bylos kaina privatiems asmenims, kurie yra vykdomojo proceso dalyviai įvykdomose bylose, padidėtų iki maždaug 25 EUR. Šis skirtumas gultų ant privačių vykdymo proceso šalių. Taip pat antstoliai prognozuoja, kad dėl reformos bus atleisti 175 antstolių darbuotojai.
- Numatytas svarstymo Seime mėnuo – kovas.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Tautvydas Brazdžiūnas

Ekonomikos politikos grupė, patarėjas